

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Sz. d.*

Cím: *Csatangolás / Kölcsönországban*

Forrás: *Magyar Nemzet*

Bp.
(Hely)

1942. IV. 10.
(Idő)

Osztályozás

Tárgy

027.3

Hely

Idő

"1942"

Személy

Csatangolás Kölcsönországban

Az alábbi kölcsönkutató tanulmány azt szeretné kimutatni, hogy fővárosunkban milyen üzemek élnek kölcsönzéstől, kik veszik igénybe a kölcsönöket és miket lehet kölcsön kérni és kapni. A kölcsönzés ugyanis jellegzetes szociális és részben szellemi tünet. Szegény országok szegény nagyvárosaiban virágzik. Mondjuk: szegény, de kultúrsumjas városokban. Mert ahhoz, hogy valaki könyvet kölcsönözzön, két dolog szükséges. Az egyik, hogy ne legyen pénze a könyv megvásárlására, a másik, hogy éljen benne az olvasás szükséglete.

A könyvek és egyéb szellemi termékek kölcsönzésén át jellemző képet lehet nyerni egy város lelki életéről. Mert könyvkölcsönző sokkal több van, mint könyvvásárló. Ezért a kölcsönkörutat a könyvnél kezdem.

Könyv

Budapesten a könyvkölcsönzésnek van egy hivatalos intézménye: a Fővárosi Könyvtár. A Wenckheim-palota, amelynek főúri fogadásokra berendezett pompás termei 1936 óta állanak a

betűhűs tömegek rendelkezésére, azóta is egyre emelkedő forgalmat mutat. Ez a könyvtár évi másfélmilliónál több kötetet ad kölcsön olvasóinak, akik a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból kerülnek ki, egyetemi tanártól háztartási alkalmazottig. A kölcsön díj évi 10 pengő annak, aki a könyvet hazaviszi és 5 annak, aki a könyvtárban olvas. Itt betétet nem kérnek, hanem főbérleti lakás bizonyítását, albérlőknél a főbérlet garanciáját.

A magánkölcsönkönyvtárak között körülbelül húsz olyan akad, amely valóban megérdemli a „könyvtár” szót és rengeteg apró könyvkereskedés, amely titokban foglalkozik könyvei kölcsönadásával. A legnagyobb budapesti kölcsönkönyvtár állománya több mint 30.000 kötetre rug. Itt 3 pengő betétet kérnek a beiratkozótól és havi 1.50 kölcsön díjat szednek, amiért korlátlan mennyiségben veheti igénybe a könyveket. A „korlátlan” kifejezés a szó szoros értelmében értendő, mert sokan vannak, akik minden nap cserélnek könyvet, de olyanok is akadnak, akiknek, fogyasztása

napi két kötet regényt. Valószínűleg beteges álmallanságban szenvedők és betegesen zaklatott idegzetű olvasók fálnak fel ennyi betűt, mert hiszen könyvek nyugodt elolvasásáról, pláne megemésztéséről ilyen mennyiség mellett szó se lehet. Különösen felugrik a könyvkölcsönzés vikendek előtt. A könyvtár vezetőjének különben is érdekes tapasztalatai vannak: az olvasók tömege valósággal sóvárog a humor iránt, rossz humoristák könyveit többen keresik, mint jó, de komoly írók műveit. A könyv annál kelendőbb, minél hosszabb. A kölcsönzők között akad egy kilencvenhatéves hölgy is, aki igen tekintélyes mennyiségű regényt fogyaszt. Ez a könyvtár állandóan kiegészíti állományát az új megjelenésekkel, a könyvtár állománya azonban ennek ellenére se növekszik, mert a régiakat viszont kislejtjezi. „Régi” alatt már az egy-kétéves könyv is értendő, mert az olvasók zöme úgy olvas, mint ahogy a divathölgy öltözködik: ami nem friss, az nem érdekli, a tavalyi frászt nem viseli...

Vannak kisebb kölcsönzők, főleg a Nagymező-utca tájékán, amelyeknél a kölcsönzés rendszere más. Ezek vadonatúj példányokat adnak kölcsön oly módon, hogy betétért elveszik a könyv teljes bolti árát, kölcsön díj fejében pedig ennek 10 százalékát szá-

mlítják fel. Ez a rendszer nagyfogyasztó számára igen drága, de aki a tiszta könyvet szereti, az megadja érte. A kölcsönkönyvtárak közönségének ugyanis az a rossz szokása, hogy magánvéleményét beírja a margóra, kritizál és viccel és gyakran ellenvéleményt vált ki a következő olvasóból. Akadt már olyan kölcsönző is, aki azt mondta, hogy jobban mulatott a megjegyzéseken, mint magán a könyvön...

A legkülönösebb kölcsönkönyvtár a Rákóczi-úton működik, egy kis kézitáskában. Tulajdonosa minden reggel megérkezik ide valahonnan a külvárosból, megáll egy hirdetőoszlop mellett és hagyja, hogy törzsközönsége kedvére turkáljon a táská mélyében. Itt kizárólag ponyva található, átlag tízfiliéres kölcsön díj fejében. Aki egyszer végignézi, hogy ennek a vándorkönyvtárnak milyen jólétözött vevőköre van, megdöbbenne a szellemi igénytelenségnek ekkora mérvén...

Zene

A kottakölcsönző újabb műfaj, mint a könyves, de már az egész országban ismerik. Rengeteget szállít vidékre. Havi 2 pengő a kölcsön díj, 3 pengő a betét, havonta nyolcszor lehet nála cserélni. Vevőközönsége, mint a tulajdonos mondja, gróftól

auzig mindenké. De persze, azért a kalauz, mint gróf. A kölcsönzők kilencvenöt százaléka „slágert” vesz ki a kottatárból; a többi öt százalék rendszerint olyan klasszikus művet, amely egy-egy hangverseny révén éppen időszerű. A kottakölcsönzők nagy többsége tehát zeneileg igénytelen.

Lemez-kölcsönző üzem is van. Ez kizárólag tánclemezeket ad kölcsön, egy napra 10 pengő betét ellenében 10 lemezt 2.80 pengőért. Házi estélyekre szokták igénybevenni, nyaranta vikendkor, kirándulásokra.

Egyéb

Az „egyéb” rovatba nagyon sok minden tartozik: zongora és írógép, frakk és estélyi ruha, bútor és evőeszköz, virág és ékszer. Sőt: kölcsön-gavallér is akad, egyedülálló hölgyeket táncos teákra kísérő urak és kölcsönmama: jómegjelenésű hölgy, aki órabérért gardíroz leányokat estélyeken. Kissé vigjátéki jelenség, de az élet nemcsak drámákat termel ki. Néha bohózatokat is.

Sok mindent lehet Budapesten kölcsön kapni, még pénzt is. Ez a legveszélyesebb műfaj, mert ebből rendszerint sokkal többet kell visszaadni, mint amennyit kapott az ember. Még jó, hogy könyvuzsorás nincs, különben előfordulhatna, hogy a könyvkölcsönző egy háromszázoldalas regény helyett öszázoldalat követel vissza...